

Thiết kế trò chơi vận động nhằm phát triển kĩ năng di chuyển trong không gian đối với trẻ 4-5 tuổi

Lê Đình Hoàng

ThS.Trường Đại học Sư phạm - Đại học Đà Nẵng

Received: 24/5/2024; Accepted: 29/5/2024; Published: 3/6/2024

Abstract: The effectiveness of the process of organizing learning activities for children from 4 to 5 years old by preschool teachers in the field of cognitive development is evaluated through many different criteria; In which the ability to design movement games to develop orientation skills when moving in space of children from 4 to 5 years old plays a very important role; Because for children from 4 to 5 years old, play is the main activity. In the process of forming and developing children's skills, movement games are considered appropriate to solve learning tasks. of children. The article presents some issues in designing movement games for preschool teachers, as well as the content of teaching children about spatial symbols for children from 4 to 5 years old. From there, propose a process for designing movement games to consolidate and develop spatial orientation skills for children from 4 to 5 years old to form and develop professional skills for teachers. preschool, as well as meeting current preschool teacher professional standards.

Keywords: Preschool education; physical game; movement direction;

1. Đặt vấn đề

Đối với trẻ mẫu giáo (MG), vui chơi là hoạt động chủ đạo ở độ tuổi này. Trò chơi không chỉ là phương tiện nhằm củng cố, làm giàu tri thức, mà còn là phương tiện giải quyết nhiệm vụ dạy học một cách hiệu quả... đối với giáo viên mầm non (GVMMN) việc thiết kế và sử dụng trò chơi (TC) có ý nghĩa vô cùng quan trọng đến quá trình một đứa trẻ lĩnh hội kiến thức, hình thành kĩ năng (KN) của trẻ; do đó, yếu tố “chơi” cần đảm bảo trong việc thiết kế và triển khai hoạt động đối với GVMMN trong các hoạt động được triển khai đối với trẻ, KN thiết kế trò chơi vận động (TCVĐ) của GVMMN là một trong những yếu tố quan trọng, quyết định hiệu quả quá trình nhận thức của trẻ trong quá trình tham gia TC; điều này, phù hợp với quan điểm giáo dục lấy trẻ làm trung tâm, phát huy tính tích cực của trẻ và đáp ứng được việc đổi mới GDMN trong giai đoạn hiện nay. Với trẻ từ 4 - 5 tuổi, việc hình thành KN định hướng không gian (KG) là một trong những mục tiêu, nhiệm vụ mà GVMMN cần xây dựng nhằm đảm bảo mục tiêu năm học đối với lĩnh vực phát triển nhận thức của trẻ, cũng như các lĩnh vực phát triển khác theo quy định chương trình. Do đó việc thiết kế TCVĐ trong hoạt động GD thể chất đối với trẻ 4-5 tuổi được xem là điều kiện quan trọng nhằm phát triển KN định hướng trong quá trình di chuyển đối với trẻ 4-5 tuổi.

Theo chương trình GDMN hiện hành, mục tiêu

về phát triển thể chất đối với trẻ mẫu giáo “trẻ khỏe mạnh, cân nặng và chiều cao phát triển bình thường theo độ tuổi; có một số tố chất vận động; thực hiện được các vận động cơ bản một cách vững vàng, đúng tư thế; có khả năng phối hợp các giác quan và vận động, vận động nhịp nhàng biết định hướng không KG...”, do đó việc hình thành cho trẻ KN di chuyển trong KG có vai trò và ý nghĩa rất quan trọng trong hầu hết các hoạt động mà GV tổ chức trong ngày đối với trẻ (hoạt động chơi ngoài trời, hoạt động học, hoạt động theo ý thích...). Bên cạnh đó, đối với độ tuổi 4-5 tuổi việc dạy trẻ định hướng khi di chuyển trong KG cũng là một trong những nội dung quan trọng cần hình thành trong hoạt động cho trẻ làm quen với toán, cũng như đối với lĩnh vực phát triển nhận thức. việc GVMMN vận dụng việc thiết kế TCVĐ nhằm phát triển KN định hướng khi di chuyển trong KG đối với trẻ 4-5 tuổi là việc làm cần thiết, đảm bảo quá trình phát triển theo năng lực của trẻ, cũng như đáp ứng đầy đủ mục tiêu, kết quả mong đợi theo trình GDMN hiện hành.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. TCVĐ đối với sự hình thành biểu tượng KG trẻ 4-5 tuổi.

Trò chơi vận động thuộc loại TC có luật, xét về mặt cấu trúc của các hành động vận động có trong TC, thì TCVĐ là sự phối hợp giữa các thao tác vận động và một số vận động cơ bản, phối hợp hoạt động của

quá trình nhận thức và vận động, là những TC trong đó lượng vận động chiếm ưu thế và mang tính hiện thực. Tại các trường MN hiện nay, hình thức tổ chức TCVD rất đa dạng và phong phú, nó không chỉ được sử dụng trong hoạt động học GD thể chất (GDTC) của trẻ mà còn được vận dụng trong nhiều hình thức tổ chức khác nhau (Hoạt động vui chơi, hoạt động lễ hội, ngày hội thể thao, hoạt động tích hợp...). Đối với trẻ 4-5 tuổi, TCVD là phương tiện GD quan trọng cho trẻ, nó vừa là nội dung trong chương trình GD thể chất, vừa là hình thức tổ chức vui chơi, hoạt động học mang tính tích cực, quá trình trẻ tham gia TC có tác động lên nhiều nhóm cơ, làm tăng cường quá trình trao đổi chất, đồng thời nó còn tác động vào hệ thần kinh làm cho quá trình hưng phấn và ức chế được hoàn thiện và cân bằng, nhằm hình thành thói quen vận động cho trẻ làm thỏa mãn cảm xúc, đem lại sự vui sướng cho trẻ. Do đó, TCVD không những nhằm hoàn thiện KN vận động, rèn luyện các tố chất thể lực cho trẻ mà còn củng cố và phát triển quá trình định hướng khi di chuyển KG của trẻ nhằm đảm bảo tính mục đích của TCVD.

Sự định hướng di chuyển KG: Với trẻ từ 4-5 tuổi, trẻ đã có KN định vị trí của đồ vật so với bản thân trẻ và đang quá trình hình thành KN xác định vị trí của đồ vật khác so với bạn khác (phía trước - phía sau; phía trên - phía dưới; phía phải - phía trái), trên cơ sở đó sự định hướng khi di chuyển đối với trẻ đã hình thành với mức độ nhất định, chủ yếu khi di chuyển trẻ lấy bản thân trẻ làm chuẩn, còn quá trình di chuyển lấy bạn khác, đồ vật khác (có sự định hướng) còn khá hạn chế; do đó, đây cũng là cơ sở cho thấy sự cần thiết GVMN thiết kế TCVD có vai trò quan trọng nhằm hình thành và phát triển KN định hướng khi di chuyển đối với trẻ 4-5 tuổi.

Đối với trẻ 4-5 tuổi, sự định hướng di chuyển trong KG là cơ sở trẻ khám phá về môi trường xung quanh trẻ, sự định hướng và di chuyển được xem là điều kiện cần để trẻ đáp ứng được các hoạt động được GV tổ chức, đáp ứng được nhu cầu và khả năng của trẻ; bên cạnh đó, nhằm đạt được mục đích TCVD, mỗi đứa trẻ cần hiểu luật chơi, cách xử lý tình huống và vai trò của mình trong khi chơi, cũng như sử dụng KN định hướng di chuyển của bản thân nhằm hoàn thành tốt nhiệm vụ - hành động chơi của bản thân... Ngoài ra, khả năng định hướng KG khi di chuyển góp phần hình thành và phát triển “thao tác tư duy” như phân tích, so sánh, tổng hợp, khái quát, củng cố phẩm chất đạo đức, ngôn ngữ và mở rộng và khắc sâu những biểu tượng về thế giới xung quanh đối với trẻ 4-5 tuổi.

2.2. Quy trình thiết kế TCVD nhằm phát triển kỹ năng di chuyển trong KG đối với trẻ 4-5 tuổi.

* Bước 1: Xác định mục tiêu dạy trẻ về KN di chuyển trong KG đối với trẻ 4-5 tuổi

Để tiến hành thiết kế TCVD, trước hết cần phải xác định được chủ đề giáo dục và những nội dung dạy trẻ 4-5 tuổi trong hoạt động cho trẻ làm quen với toán với biểu tượng “KG” thuộc về độ tuổi 4-5 tuổi khi thực hiện chủ đề này. Nhiệm vụ phát triển KN di chuyển trong KG cần phải được xác định các nội dung cụ thể (nhiệm vụ củng cố, nhiệm vụ phát triển...) nhằm đảm bảo tính hệ thống, tính phát triển trong quá trình xây dựng hệ thống TCVD động nhằm đáp ứng được nhiệm vụ phát triển KN di chuyển trong KG đối với trẻ.

* Bước 2: Xác định loại TCVD

Khi đã xác định được nhiệm vụ nhận thức về KN định hướng khi di chuyển trong KG đối với trẻ 4-5 tuổi, cần xác định loại TCVD sẽ áp dụng nhằm đảm bảo mục tiêu phát triển thể chất, cũng như phát triển KN định hướng KG của trẻ; do đó, cần có sự liệt kê và chọn lọc đảm bảo mục đích khi tiến hành TCVD.

- TCVD có chủ đề, với loại trò chơi này sẽ xác định tính chất vận động của trẻ trong khi chơi. TCVD có chủ đề có các vai chơi, nó tạo ra khả năng tác động đến trẻ thông qua hình tượng nhân vật trẻ đóng vai và thông qua các quy tắc mà tất cả trẻ chơi phải tuân theo, khi sử dụng loại trò chơi này cần căn cứ theo chủ đề mà GV xây dựng, từ đó về hành động chơi, hình thức chơi được quy định cụ thể với các nhân vật, sự kiện... có trong chủ đề dự kiến được tiến hành.

- TCVD không có chủ đề: TCVD không có chủ đề có thể phân thành các hình thức vận động đa dạng khác nhau; *thứ nhất*, trò chơi với hình thức “đuổi bắt”: Trò chơi này được xây dựng chủ yếu từ vận động đơn giản, thường vận động “chạy” kết hợp với vận động “bắt” hoặc “tránh, né”; *thứ hai*, TCVD với hình thức thi đua tranh giải, cơ sở của loại trò chơi này là việc thực hiện những nhiệm vụ nhất định trong khuôn khổ của quy tắc, những yếu tố thi đua trong trò chơi thúc đẩy tính tích cực của trẻ, yêu cầu trẻ thực hiện các yếu tố vận động và phẩm chất ý chí khác nhau như sức chịu đựng, tính tự lực... *thứ ba*, TCVD có sử dụng dụng cụ: Quy tắc trò chơi này trẻ phải xác định vị trí và thứ tự sắp xếp dụng cụ, cách thức sử dụng dụng cụ và thứ tự vận động, mỗi trẻ có kết quả chơi của riêng mình, tạo động lực cho bạn chơi tiếp theo.

- TCVD vui nhộn giải trí: Với trò chơi này, nhiệm vụ vận động được thể hiện trong những điều kiện khác thường và thường có các yếu tố thi đua như:

bịt mắt thực hiện các vận động khác nhau - đánh tay vào mặt trống, đá bóng xếp dưới sàn... nhảy lò cò tay cầm bóng... trò chơi này thường được tổ chức trong các buổi lễ, buổi liên hoan cho trẻ ở trường MN nhằm đem lại sự sáng khoái, không khí vui nhộn.

- TCVĐ mang tính thể thao: TCVĐ có các yếu tố thể thao được sử dụng trong trường MN như: bóng bàn, bóng đá... Khi sử dụng loại trò chơi này, GV cần giảm lược các quy tắc của các hoạt động thể thao trên, bổ sung các yếu tố vận động, tích hợp phù hợp với 4-5 tuổi khi đó hiệu quả thiết kế cũng như khi áp dụng mới thực sự hiệu quả đối với trẻ

* Bước 3. Lựa chọn hành động chơi

Hành động chơi là hệ thống các thao tác được thể hiện trong khi chơi nhằm thực hiện nhiệm vụ vận động và trong lĩnh vực phát triển nhận thức mà trò chơi đặt ra. Với TCVĐ, hành động chơi càng phong phú, đa dạng và hấp dẫn thì càng kích thích hứng thú của trẻ vào quá trình trẻ tham gia vào trò chơi. Đối với trẻ 4-5 tuổi thì hành động chơi rất đa dạng, tùy thuộc vào mục đích, nội dung, luật chơi và phương tiện cụ thể có các loại hành động chơi như sau: Hành động đóng vai theo chủ đề; hành động chơi “đuổi bắt, tránh né”, hành động chơi dựa vào dụng cụ chơi (ném bóng, chuyền bóng, đi có mang vật...), hành động chơi theo yếu tố các môn thể thao (đá bóng, cầu lông, bóng bàn...). Do vậy, căn cứ theo mục đích trò chơi, căn cứ theo loại trò chơi cụ thể mà GVMN cần xác định hành động chơi tương ứng đảm bảo nhiệm vụ vận động, cũng như củng cố và phát triển KN định hướng KG khi di chuyển đối với trẻ 4-5 tuổi.

* Bước 4. Xác định luật chơi.

Luật chơi là những quy định chung mà người chơi phải tuân theo, việc thiết kế TCVĐ nhằm phát triển KN định hướng di chuyển 4-5 tuổi thì luật chơi phải có tính linh hoạt cao, có thể thay đổi luật chơi sao cho phù hợp với quá trình diễn ra trò chơi, hình thức chơi và tình huống chơi. Nếu trẻ đã nắm được luật chơi, có hứng thú với trò chơi thì trẻ sẽ tự kiểm soát được hành động chơi, nhiệm vụ định hướng khi di chuyển của mình.

Khi xây dựng luật chơi cần phải rõ ràng, dễ hiểu và chi tiết nhằm hướng tới thực hiện nhiệm vụ phát triển định hướng di chuyển KG của trẻ, cũng như phát triển KN vận động. Luật chơi được xây dựng càng chính xác thì trẻ tham gia trò chơi càng tích cực, vì vậy việc xác định luật chơi phải linh hoạt, phải đảm bảo cho tất cả trẻ được tham gia trò chơi, những trẻ đã thực hiện được nhiệm vụ chơi thì có thể nâng mức độ định hướng

di chuyển, mức độ vận động thể chất, còn những trẻ yếu hơn thì có thể giảm bớt một số yếu tố trong luật chơi, để trẻ có thể thực hiện được các yêu cầu của trò chơi mà vẫn đảm bảo được mục tiêu TCVĐ.

* Bước 5. Đặt tên trò chơi.

Tên TCVĐ là yếu tố đầu tiên thu hút trẻ từ 4-5 tuổi tham gia vào trò chơi. Do đó, tên trò chơi phải đơn giản, dễ hiểu, gọi cho trẻ sự hứng thú, kích thích trẻ tham gia. Tên trò chơi có thể gắn theo chủ đề giáo dục, hoặc gắn liền với nhiệm vụ chơi, hành động chơi và luật chơi đáp ứng được mục tiêu của hoạt động phát triển thể chất, cũng như phát triển KN định hướng di chuyển KG của trẻ; Việc đặt tên cho TCVĐ có thể do trẻ thực hiện, hoặc có sự gợi mở từ GVMN, thường tên gọi của trò chơi luôn ẩn chứa luôn nhiệm vụ chơi - nhiệm vụ nhận thức của TCVĐ đó.

3. Kết luận

Thiết kế trò chơi vận động nhằm phát triển KN di chuyển trong KG đối với trẻ 4-5 tuổi phù hợp các hoạt động mang tính tích hợp mà GV tổ chức cho trẻ, cũng như các PP dạy học tích cực trong GDMN hiện nay. Kỹ năng thiết kế TCVĐ (xác định mục tiêu; lựa chọn loại trò chơi, hành động chơi...) cần đảm bảo tính linh hoạt của trò chơi, phát huy được tính chủ động, sáng tạo từ trẻ trong quá trình tham gia và đánh giá trò chơi, có như vậy mới đảm bảo được mục đích của việc thiết kế, cũng như quá trình tổ chức TCVĐ đối với trẻ 4-5 nhằm phát triển KN định hướng di chuyển KG có hiệu quả. Đối với GVMN, để tiến hành thiết kế TCVĐ không chỉ nhằm mục đích phát triển KN định hướng KG cho trẻ 4-5 tuổi, mà còn phát triển ở các độ tuổi mẫu giáo khác theo mục tiêu ở từng độ tuổi cụ thể. Bên cạnh đó GVMN có thể phát triển không chỉ các biểu tượng khác nhau trong lĩnh vực phát triển nhận thức mà còn thiết kế TCVĐ nhằm phát triển các lĩnh vực khác nhau trong GDMN hiện nay.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Giáo dục & Đào tạo (2021) *Thông tư ban hành Chương trình giáo dục mầm non, Văn bản hợp nhất số 01/VBHN-BGDĐT*. Hà Nội
- [2] Hoàng Thị Bưởi (2005). *Phương pháp giáo dục thể chất trẻ em*. NXB Đại học Quốc gia. Hà Nội
- [3] Lê Thu Hương (2007). *Tổ chức phát triển vận động cho trẻ mầm non theo hướng tích hợp*. NXBGD. Hà Nội
- [4] Đặng Hồng Phương (2018). *Lý luận và phương pháp giáo dục thể chất cho trẻ em lứa tuổi mầm non*. NXBĐHSP. Hà Nội
- [5] Đỗ Thị Minh Liên (2018), *Lý luận và phương pháp hình thành biểu tượng toán học sơ đẳng cho trẻ mầm non*, NXBGD. Hà Nội.